

Nieuwsbrief Zeetrekellingen

Nr. 10, oktober 2026

Dwergstern, Terschelling 16-5-2026
Foto: Hans Schekkerman

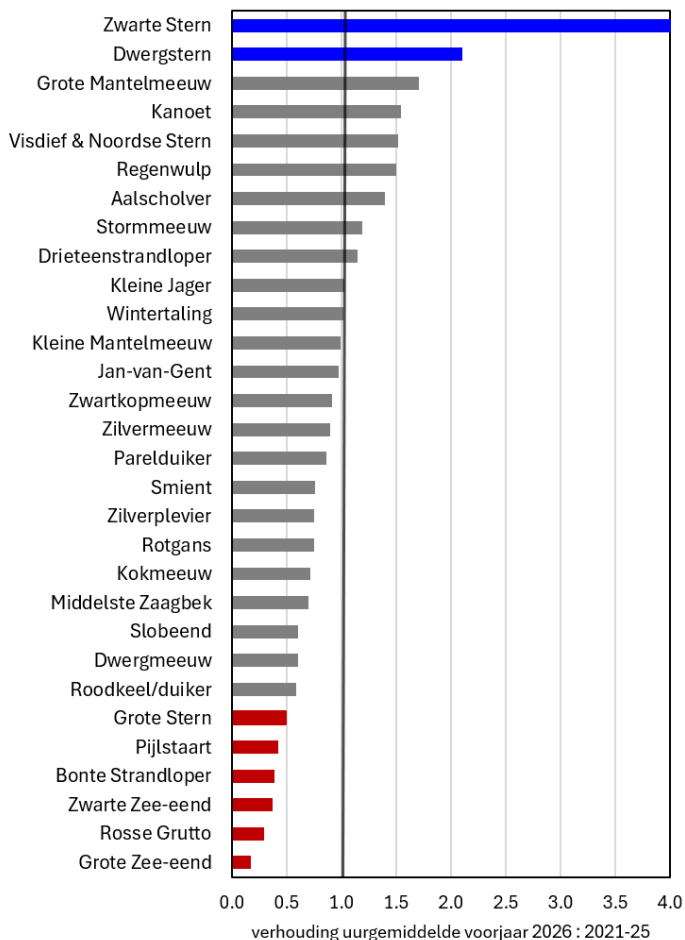
In deze tiende nieuwsbrief een terugblik op de low- en highlights op zeetrekgebied van de afgelopen voorjaars- en zomerperioden, en een bijdrage over het internationale SEATRACK-onderzoeksprogramma dat heel veel nieuwe informatie genereert over de omzwervingen van zeevogels die broeden in het Noord-Atlantische gebied.

Zeetrek in voorjaar 2026

Zeetrekten langs de Hollandse kust in het voorjaar kan spectaculair zijn, maar doorgaans op een heel andere manier dan in het najaar. Waar in de herfst tellersharten vooral sneller gaan kloppen wanneer harde wind uit het (noord)westen 'echte zeevogels' binnen het zichtbereik brengt, kenmerken de topdagen in het voorjaar zich eerder door sterke trek van 'gewonere' watervogels: eenden, ganzen, steltlopers en sterns (en natuurlijk Dwergmeeuw). Perioden waarin dat vooral gebeurt zijn maart (o.a. Rotgans, zwemeenden, Bonte Strandlopers), tweede helft april (o.a. Rosse Grutto Dwergmeeuw,) en mei (o.a. sterns, Kanoet, Zilverplevier). Veel van de betrokken soorten trekken elk jaar in grote aantallen langs en over onze kust, maar hoeveel we ervan zien hangt sterk af van de weeromstandigheden. Bij rugwind passeren ze veelal verspreid, hoog en onzichtbaar, maar bij tegenwind (vooral O-NO) komen ze omlaag en laten zich stuwten langs de kust. Voorjaar 2026 kende bovengemiddeld veel dagen met wind uit NO tot ZO, overwegend in april (55% tegen 24% normaal); in maart kwamen oostelijke winden

maar iets vaker dan gemiddeld voor en in mei juist iets minder.

Figuur 1 geeft een overzicht van de talrijkheid van een aantal karakteristieke zeetreksoorten in voorjaar 2026. Hiervoor zijn de overall uurgemiddelden langs Nederlandse zeetrekposten vergeleken met (gedeeld door) die in de voorgaande vijf jaren. Een waarde 1 geeft dan aan dat een soort dit voorjaar precies zo veel werd geteld als gemiddeld in de vijf jaar ervoor. Omdat er altijd aanzienlijke variatie is tussen jaren is hier om te spreken van 'ongewoon lage' aantallen een grenswaarde van 0.5 aangehouden (uurgemiddelde de helft of minder van het vijfjarig gemiddelde), en voor 'bijzonder hoge' aantallen een waarde van 2 maal dat gemiddelde. Zo gedefinieerd waren zes soorten erg schaars dit voorjaar: Grote en Zwarte Zee-eend, Rosse Grutto en Bonte Strandloper, Pijlstaart en Grote Stern. Van de zee-eenden lijken er dit jaar geen voorjaarsconcentraties te zijn geweest boven schelpdierbanken voor de Hollandse kust zoals in sommige jaren wel gebeurt. Op Texel was er eind mei wel zo'n concentratie, gezien de

Figuur 1. Relatieve talrijkheid (uurgemiddelde t.o.v. 2021-2025) van karakteristieke zeetreksoorten in voorjaar 2026 (meest maart-mei). Soorten met blauwe staven waren minstens 2 x zo talrijk als gemiddeld, soorten met rode staven hoogstens half zo talrijk.

maximaal 5700 's ochtends bij paal 19 naar ZW passerende vogels. Vanaf de meer oostelijke Waddeneilanden (waar doorgaans de meeste zee-eenden overwinteren) werden geen grote aantallen gemeld, maar daar wordt in het voorjaar ook niet veel zeetrek geteld. De schaarste van Bonte Strandloper en Pijlstaart

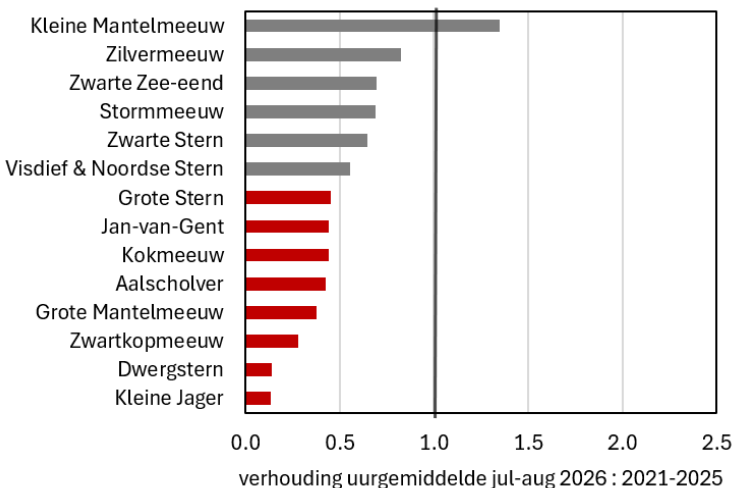
wordt gespiegeld in eveneens lage aantallen van Slobeend, maar niet van Wintertalingen die in ruwweg dezelfde periode in maart doortrekken. Die van Rosse Grutto is opmerkelijk gezien de frequente oostelijke winden eind april wanneer de doortrek piekt, en de juist vrij grote aantallen Regenwulpen afkomstig uit dezelfde winterregio. De lage aantallen van Grote Stern werden geheel bepaald in mei en juni; in maart-april waren ze normaal. In mei-juni zien zeetrekters vooral Grote Sterns die voedselvluchten maken vanuit broedkolonies, en wordt het landelijke uurgemiddelde mede beïnvloed door de nogal eens wisselende ligging van die kolonies. In 2026 zat zo'n 70% van alle broedparen op Rottumeroog en in Zeebrugge, beide qua foerageerafstand buiten het bereik van alle zeetrekposten tussen de Maasvlakte en Terschelling. Het totale aantal broedparen was juist iets groter dan in de afgelopen jaren.

Buitengewoon talrijk dit voorjaar waren Zwarte Stern en Dwergstern. De doortrek van beide soorten piekte tegelijkertijd in de laatste week van april, tijdens zo'n periode met oostenwind. De beste dagen waren 25 april met 690 Zwarte Sterns en 733 Dwergsterns langs Westkapelle, en 26 april met tussen 400 en 670 Zwarte en 220-320 Dwergsterns langs telposten noordelijk tot Castricum en Egmond. Op beide dagen passeerden ook grote aantallen Visdieven. Voor Zwarte Stern moeten we meer dan 30 jaar terug voor een qua uurgemiddelde vergelijkbaar voorjaar (1994, 1990, 1976), voor Dwergstern 'slechts' 15 jaar (tot en met 2001 lagen ze zelfs meestal hoger dan in 2026).

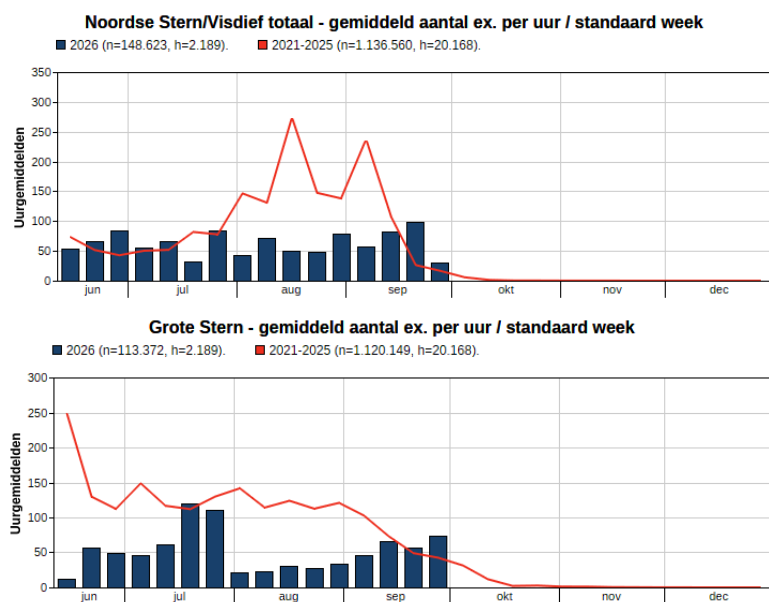
Zeetrek in zomer 2026

Het is inmiddels eind september, zodat we ook al een blik kunnen werpen op de trekresultaten uit de afgelopen zomermaanden, juli-augustus. Dit is de tijd dat de broedkolonies van sterns en meeuwen leeglopen en jonge en oude vogels zich langs de kust en op zee verspreiden voor een periode van aansterken, opvetten en (een start met) rui. Het kan dan best druk zijn met vogels in de kustzone, maar dit jaar was dat bepaald niet het geval. Alleen de Kleine Mantelmeeuw werd in iets meer dan 'normale' aantallen geteld, van alle andere soorten lagen de uurgemiddelden beneden, en van de meeste zelfs meer dan 50% onder, die in de afgelopen vijf zomers (figuur 2). Aangezien het merendeel van deze soorten viseter is lijkt dit erop te duiden dat het met de

beschikbaarheid van (pelagische) kleine en middelgrote vis in de kustzone karig gesteld was (al valt een laag broedsucces niet uit te sluiten als mede-oorzaak totdat de resultaten van de broedsuccesmonitoring beschikbaar zijn). De vraag is dan natuurlijk of de vogels verder op zee of benoorden Nederlandse wateren (waar in ieder geval een deel van de Grote Sterns na het broedseizoen pleistert) verbleef, of al heel snel zuidwaarts was weggetrokken. Voor de sterns geldt wellicht het eerste; opvallend is dat in de tweede helft van september de uurgemiddelden wat toenamen en zelfs uitstegen boven wat gebruikelijk is in deze periode (figuur 3). Toen vielen ook de hoogste dagtotalen van dit najaar: 6950 Visdieven langs Westkapelle op 16 september, 7000 'Noordse dieven' en 2670 Grote Sterns langs Bloemendaal op de 20e, en 4300 Grote langs de Maasvlakte op de 24e.

Figuur 2. Relatieve talrijkheid (uurgemiddelde t.o.v. 2021-2025) van karakteristieke zeetreksoorten in juli-augustus 2026. Soorten met rode staven waren minder dan half zo talrijk als 'gemiddeld'.

Figuur 3. Uurgemiddelden van Grote Stern (boven) en Visdief+Noordse Stern (onder) in de nazomer van 2026 (staven) en gemiddeld in dezelfde weken in 2021-2025 (rode lijn).

Grootschalige inzichten door grootschalige samenwerking: het SEATRACK-programma

Zoals velen wel weten zijn zeevogels buiten het broedseizoen lastig te volgen waardoor tot relatief kortgeleden weinig bekend was over de verspreiding van deze groep in het najaar en winter. Terugmeldingen van geringde vogels kwamen voornamelijk tot stand via aangespoelde vogels op het strand, wat uiteraard niet per se het meest juiste beeld gaf van hoe verspreidingen en verplaatsingen er daadwerkelijk uitzien. Vogeltellingen vanaf schepen konden een wat realistischer beeld schetsen maar waren ruim niet voldoende om een compleet plaatje te verschaffen. Ze gingen immers niet systematisch de hele oceaan over. Pas toen aan het eind van de vorige eeuw light-level geolocators werden gebruikt om de bewegingen van zeevogels te volgen nam ons begrip van verplaatsingen en verspreidingen een vlucht.

Light-level geolocators zijn kleine apparaatjes die doorgaans aan zeevogels bevestigd worden met behulp van een ring om de tarsus. Ze meten met hoge regelmaat (bijv. elke minuut) de lichtintensiteit. Omdat er een tijd gekoppeld zit aan elke meting is het mogelijk om (nadat de logger weer is verzameld, waarvoor de vogel dus moet worden teruggevangen) in te schatten wanneer 1) de zon opkomt, 2) de zon op zijn hoogste punt staat, en 3) de zon weer onder gaat. Met deze informatie kan een grove inschatting worden

gemaakt van de locatie waar de vogel zich op die dag bevond. Aangezien het meten van lichtintensiteit gevoelig is voor een aantal factoren (bijv. bewolking, poothouding, etc.) en de doorrekening berust op een aantal aannames (bijv. geen verplaatsing gedurende de dag) zit er wel een ruime foutmarge van zo'n 200 km om de locatie-schattingen. Ondanks deze foutmarge bracht het gebruik van geolocators een enorme schat aan informatie die ons voorheen onbekend was. Zo zijn met behulp van geolocators de eerste zuidpool-omvliegingen van albatrossen in de zuidelijke oceaan vastgesteld, de extreme trektochten van de Noordse Stern in kaart gebracht, en vele andere grootschalige bewegingen van zeevogels.

Toen geolocators frequent werden toegepast binnen de onderzoekswereld van zeevogels bleek het breder gebruik van de verzamelde gegevens niet eenvoudig, doordat verschillende groepen de data op verschillende manieren analyseerden. Hierdoor was het lastig om vergelijkingen te maken tussen kolonies en soorten, terwijl daar wel een grote kennisleemte lag. Om dit in de toekomst wel mogelijk te maken is vanuit Noorwegen rond 2014 het initiatief gekomen om een samenwerking op te zetten tussen verschillende (onderzoeks-)instanties waarbij geolocators grootschalig gebruikt zouden

Noordse Stern uitgerust met een GLS logger.
Foto: Jóhannis Danielsen (via seatrack.net)

worden op verschillende zeevogelsoorten en in een groot aantal kolonies. Door de verzamelde data op een gestandaardiseerde manier te verwerken werden vergelijkingen tussen soorten en kolonies mogelijk. En zo was het SEATRACK-programma geboren, seatrack.net.

In de eerste fase van SEATRACK (2014-2018) lag de focus nog op het in kaart brengen van zeevogelverspreidingen van elf soorten met kolonies in de Noorse zee, Barentsz Zee en Groenlandzee. Zodoende werden vooral kolonies in de Faeröer, IJsland, Noorwegen, Rusland en het Verenigd Koninkrijk bemonsterd (fig. 4). Nu, na 13 jaar van doorlopende dataverzameling en vele toevoegingen van nieuwe zeevogelsoorten (tegenwoordig worden Alk, Drieteenmeeuw, Eidereend, Grote Burgemeester, Grote Jager, Jan-van-Gent, Kleine Alk, Kleine Mantelmeeuw, Kortbekzeekoet, Kuifaalscholver,

Noordse Stern, Noordse Stormvogel, Papegaaiduiker, Zeekoet, Vaal Stormvogeltje en Zilvermeeuw gevolgd) en kolonies (tegenwoordig ook in Canada, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Groenland, Ierland, Nederland en Zweden), is het programma uitgegroeid tot een groot netwerk van zeevogelexperts en heeft het een enorme hoeveelheid nieuwe kennis opgeleverd (zie publicatielijst op de website). Tot op heden zijn er zo'n 25.000 loggers uitgezet, en is er al van zo'n 5.100 individuele vogels bewegingsdata verzameld! Elk jaar worden daar nog eens de data van zo'n 1.200 loggers aan toegevoegd. Deze data worden ook gevisualiseerd op de website aan de hand van webapps die bijvoorbeeld de grove verspreiding van soorten en kolonies, of een inschatting van aantalsverdelingen in verschillende regio's en oceanen laten zien (<https://seatrack.net/data/web-apps>).

Figuur 4. Bemonsterde zeevogelkolonies binnen het SEATRACK-programma. De kleur van de stippen laat zien sinds wanneer kolonies onderdeel uitmaken van het programma. Russische kolonies zijn sinds 2023 geen onderdeel meer van het programma. Het figuur is overgenomen van seatrack.net.

Tegenwoordig wordt extra aandacht besteed aan tracken van jonge vogels om ook voor die groep bewegingspatronen in kaart te brengen, in aanvulling op die van adulte. Daarvan komt nu de eerste data binnen wat waarschijnlijk snel zal leiden tot nieuwe inzichten in de biologie van de gevolgde soorten. Ook wordt er als toevoeging van het programma gekeken naar de mogelijkheid om op een vergelijkbare manier GPS-loggers op vogels te plaatsten, waarbij het doel is om over het hele jaar dagelijkse locatiebepalingen te verkrijgen met

een hoge ruimtelijke resolutie. Op die manier kan nog beter ingegaan worden op vraagstukken die te maken hebben met bijvoorbeeld habitatgebruik en vliegroutes. Vooralsnog zit die ontwikkeling nog in de beginfase en zijn de loggers nog zo groot dat dit alleen voor de grotere soorten lukt, maar als het eenmaal van de grond komt zal een nieuwe golf aan informatie ongetwijfeld weer tot mooie ontdekkingen leiden.

Bijdragen in deze nieuwsbrief:

Hans Schekkerman
Lars Ursem (SEATRACK)

contact:

[*hans.schekkerman@sovon.nl*](mailto:hans.schekkerman@sovon.nl)

